

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ความตระหนักในปัญหาการจัดการมูลฝอยกับพฤติกรรมการนำมูลฝอย
แห้งกลับมาใช้ซ้ำของประชาชนในเขตเทศบาลนครลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรม
การนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำของประชาชน เพื่อศึกษาความตระหนักในปัญหามูลฝอย และ
การนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำของประชาชน เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับ
มาใช้ซ้ำระหว่างประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน และ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง
ความตระหนักกับพฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำของประชาชน ประชากรและกลุ่ม
ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งใน เขตเทศบาลนครลำปางตามทะเบียน
ราษฎร ณ วันที่ 30 กรกฎาคม 2547 อ.เมือง จ.ลำปาง จำนวน 396 คน

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม
นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา อธิบายโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ
และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ความตระหนัก กับ พฤติกรรม
การนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำ และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยการวิเคราะห์
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
มีผลการศึกษารายละเอียดดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

สรุปผลการศึกษา

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 396 ราย ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 36 – 45 ปี มีมากที่สุด (ร้อยละ 31.57) เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า จบการศึกษามัธยมศึกษามากที่สุด (ร้อยละ 32.83) ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท (ร้อยละ 58.33) ในส่วนของแหล่งที่อยู่อาศัย พบว่า ย่านพักอาศัยมีมากที่สุด (ร้อยละ 81.31) และประเภทของที่พักอาศัยเป็นบ้านเดี่ยวมีมากที่สุด (ร้อยละ 81.31)

ความตระหนักในปัญหามูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความตระหนักในปัญหามูลฝอยในระดับสูง โดยมีระดับค่าเฉลี่ยที่ 3.67 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.90 ซึ่งจำแนกเป็นประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความตระหนักว่าปัญหาปริมาณมูลฝอยเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายควรร่วมมือกันแก้ไขปัญหาโดยเร็วในระดับมาก มีระดับค่าเฉลี่ยที่ 4.61 รองลงมามีความตระหนักว่าปัญหามูลฝอยส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีระดับค่าเฉลี่ยที่ 4.54 และกลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักว่าสาเหตุของปัญหามูลฝอยมาจากนิสัยส่วนบุคคล มีระดับค่าเฉลี่ยที่ 4.29 ตามลำดับ

ความตระหนักในการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความตระหนักในการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำในระดับปานกลางแต่ค่าเฉลี่ยก็ถือว่าเกือบจะสูง โดยมีระดับค่าเฉลี่ยที่ 3.63 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.96 ซึ่งจำแนกเป็นประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีความตระหนักว่าควรมีมาตรการให้ทุกบ้านแยกประเภทมูลฝอยก่อนทิ้งเพื่อการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ มีระดับค่าเฉลี่ยที่ 4.35 รองลงมามีความตระหนักว่าการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำควรเริ่มให้มีการคัดแยกมูลฝอยจากครัวเรือน มีระดับค่าเฉลี่ยที่ 4.20 และกลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักว่าควรมีการรณรงค์อย่างจริงจังเกี่ยวกับการนำมูลฝอยมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำ มีระดับค่าเฉลี่ยที่ 4.18 ตามลำดับ

พฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำ

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำในระดับปานกลาง โดยมีระดับค่าเฉลี่ยที่ 2.71 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.75 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมด้านการนำมูลฝอยกลับมาใช้โดยเปลี่ยนวัตถุประสงค์การใช้ประโยชน์ด้าน

อื่น โดยการใส่ถุงพลาสติกขนาดใหญ่มาเป็นที่รวบรวมมูลฝอย มีค่าเฉลี่ยที่ 4.27 มากที่สุด รองลงมา มีพฤติกรรมด้านการนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์คงตามวัตถุประสงค์เดิม โดยการกรอกน้ำใส่ขวดน้ำเดิมแทนการซื้อใหม่ มีค่าเฉลี่ยที่ 3.75 และกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมการนำกล่องกระดาษมาดัดแปลงเป็นที่ทิ้งมูลฝอยหรือใส่ของใช้ส่วนตัว มีค่าเฉลี่ยที่ 3.43 ตามลำดับ

การเปรียบเทียบพฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำระหว่างประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน

พฤติกรรมการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำจำแนกตามอายุของประชาชน พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งประชาชนที่มีช่วงอายุ 26-35 ปี จะมีพฤติกรรมการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำได้มากกว่าประชาชนที่มีช่วงอายุ 46-55 ปี

ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมด้านการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ประโยชน์คงตามวัตถุประสงค์เดิม และ พฤติกรรมการนำมูลฝอยกลับมาใช้โดยเปลี่ยนวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์ด้านอื่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีพฤติกรรมด้านการนำมูลฝอยไปประยุกต์ใช้กับสิ่งของอื่นๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ด้านอื่นที่ไม่คงสภาพเดิม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พฤติกรรมการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำจำแนกตามระดับการศึกษาของประชาชน พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีพฤติกรรมการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีจะมีพฤติกรรม การนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำได้มากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาไม่เกินประถมศึกษา

ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีพฤติกรรมด้านการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ประโยชน์คงตามวัตถุประสงค์เดิม และ พฤติกรรมการนำมูลฝอยกลับมาใช้โดยเปลี่ยนวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์ด้านอื่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีพฤติกรรมด้านการนำมูลฝอยไปประยุกต์ใช้กับสิ่งของอื่นๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ด้านอื่นที่ไม่คงสภาพเดิม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พฤติกรรมการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำจำแนกตามรายได้ต่อเดือนของประชาชน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีพฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีพฤติกรรมด้านการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ประโยชน์คงตามวัตถุประสงค์เดิมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีพฤติกรรมการนำมูลฝอย

กลับมาใช้โดยเปลี่ยนวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์ด้านอื่น และพฤติกรรมด้านการนำมูลฝอยไป
ประยุกต์ใช้กับสิ่งของอื่นๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ด้านอื่นที่ไม่คงสภาพเดิม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัย
สำคัญทางสถิติ

พฤติกรรมการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำจำแนกตามแหล่งที่พักอาศัยของประชาชน พบว่า
ประชาชนที่มีแหล่งที่พักอาศัยแตกต่างกันมีพฤติกรรมการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำไม่แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พฤติกรรมการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำจำแนกตามประเภทที่พักอาศัยของประชาชน พบว่า
ประชาชนที่มีประเภทที่พักอาศัยแตกต่างกันมีพฤติกรรมการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำไม่แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความสัมพันธ์ระหว่าง ความตระหนัก กับ พฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำ
ความตระหนักในปัญหามูลฝอย กับ พฤติกรรมด้านการนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์
คงตามวัตถุประสงค์เดิม มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดย
พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.226 ซึ่งถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

ความตระหนักในปัญหามูลฝอย กับ พฤติกรรมด้านการนำมูลฝอยกลับมาใช้โดย
เปลี่ยนวัตถุประสงค์การใช้ประโยชน์ด้านอื่น มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ 0.01 โดยพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.162 ซึ่งถือว่ามีสัมพันธ์กันใน
ระดับต่ำ

ความตระหนักในปัญหามูลฝอย กับ พฤติกรรมด้านการนำมูลฝอยไปประยุกต์ใช้กับ
สิ่งของอื่นๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ด้านอื่นที่ไม่คงสภาพเดิม ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติ

ความสัมพันธ์ระหว่าง ความตระหนักในการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำ กับ พฤติกรรม
ด้านการนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์คงตามวัตถุประสงค์เดิม มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.317 ซึ่งถือว่ามี
ความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

ความตระหนักในการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำ กับ พฤติกรรมด้านการนำมูลฝอยกลับ
มาใช้โดยเปลี่ยนวัตถุประสงค์การใช้ประโยชน์ด้านอื่น มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.285 ซึ่งถือว่ามี
ความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

ความตระหนักในการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำ กับ พฤติกรรมด้านการนำมูลฝอยไป
ประยุกต์ใช้กับสิ่งของอื่นๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ด้านอื่นที่ไม่คงสภาพเดิม มีความสัมพันธ์กับในเชิง
บวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยพบว่ามีความสัมพันธ์ที่สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.178
ซึ่งถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

อภิปรายผลการศึกษา

ความตระหนักในปัญหามูลฝอย

ในการศึกษาถึงปัญหามูลฝอยในเขตเทศบาลนครลำปาง อำเภอเมือง จ.ลำปาง ผลการ
ศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความตระหนักในปัญหามูลฝอยในระดับสูง อาจมีสาเหตุ
มาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการขยายตัวของ
เมือง เพื่อรองรับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดอัตราการ
ผลิตมูลฝอยโดยเฉลี่ยต่อคนเพิ่มขึ้น ปัญหามูลฝอยในเขตเทศบาลนครลำปางจึงเป็นปัญหาความ
สำคัญทางสายตาและมีความรุนแรงมาก อีกทั้งประชาชนอาจจะได้รับผลกระทบจากปัญหามูลฝอย
โดยสังเกตได้จากข้อคำถามที่ว่า ปัญหาปริมาณมูลฝอยเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายควรร่วมมือกันแก้ไข
ปัญหาโดยเร็วมีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ มีความตระหนักว่าปัญหามูลฝอย
ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นข้อคำถามที่แสดงให้เห็นถึงประชาชนในเขตเทศบาลฯ มีความ
คิดว่าปัญหามูลฝอยมูลฝอยเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่ง และรุนแรงมาก สามารถอธิบายได้ว่า
จากสถานการณ์ในปัจจุบันปัญหาเรื่องมลภาวะเป็นพิษอันเนื่องมาจากการทิ้งมูลฝอยเป็นปัญหาที่
เกิดขึ้นภายในชุมชนและครัวเรือนซึ่งปัญหาจะขยายตัวมากขึ้น ประชาชนในชุมชนประสบกับ
ปัญหาดังกล่าวเป็นอย่างมาก เช่น กลิ่นเหม็นรบกวน ปัญหามูลฝอยตกค้าง ปัญหาน้ำชะล้างมูลฝอย
ซึ่งอาจปนเปื้อนระบบน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน ปัญหาควันและสารพิษจากการเผามูลฝอย และยังไม่
สามารถที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ ปัจจุบันปริมาณมูลฝอยในเขตเทศบาล และอัตราการ
ทิ้งมูลฝอยจากชุมชน ณ เดือนมกราคม 2548 มีปริมาณมูลฝอยที่ทางเทศบาลนครลำปาง สามารถ
จัดเก็บได้มีปริมาณมูลฝอยเฉลี่ย = 115 ตัน/วัน หรือคิดเป็นอัตราการทิ้งมูลฝอยต่อคนต่อวันได้
เท่า 1.73 กก./คน/วัน ซึ่งมีปริมาณมูลฝอยสูงกว่าปี 2547 ประมาณ 12 ตัน/วัน (กองสาธารณสุข
และสิ่งแวดล้อม เทศบาลนครลำปาง) ทำให้ประชาชนในเขตเทศบาลฯ มองเห็นความสำคัญใน
การแก้ไขปัญหาปริมาณมูลฝอย และเป็นการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนและ
สังคมให้ดีขึ้น

ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับถัดมา คือ ประชาชนมีความตระหนักว่าสาเหตุของปัญหามูลฝอยมาจากนิสัยส่วนบุคคล เพราะนิสัยของแต่ละคนไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับกรอบมโนทัศน์ การรับรู้และเรียนรู้จากสิ่งเร้าและประสบการณ์เดิมในสิ่งแวดล้อมที่บุคคลอยู่นำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอด ที่จะเป็นตัวส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำ โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ ฌองส์ ลินส์ว็สต์ (2519) ว่าด้วยเรื่องของพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ที่แสดงออกมาต่อสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน จะต้องมีสิ่งที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมเหล่านั้น การเข้าใจถึงสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมจะทำให้เข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ดียิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมมนุษย์มีคือ ลักษณะนิสัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความเชื่อ (Belief) การที่บุคคลนึกถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งในแง่ของข้อเท็จจริง คิดว่าสิ่งนั้นเป็นความจริง ทั้งๆ ที่สิ่งนั้นอาจถูกต้องหรือไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงก็ได้ ความเชื่ออาจได้มากจากการบอกเล่า การอ่าน การคิดขึ้นมาเอง ค่านิยม (Value) หมายถึง สิ่งที่คนนิยมยึดถือประจำใจในการเลือก เจตคติ (Attitude) คือ ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และเป็นแนวโน้มหรือขั้นเตรียมพร้อมของพฤติกรรม และบุคลิกภาพ (Personality) เป็นสิ่งกำหนดว่าบุคคลหนึ่งจะทำอะไรถ้าเขาอยู่ในสถานการณ์หนึ่งเป็นสิ่งที่บอกว่าคุณลักษณะจะปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์นั้นๆ ดังนั้น ควรมีการปลูกฝังค่านิยมหรือ เจตคติให้แก่ประชาชนมีความตระหนักในวิธีการจัดการมูลฝอยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ไม่เป็นผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำ อันเป็นพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน การที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นได้ต้องเกิดจากการที่บุคคลเกิดความรู้สึกรับผิดชอบในการรักษาสภาพแวดล้อมและต้องการที่จะแสดงพฤติกรรมที่เป็นการช่วยแก้ไข และพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ให้ดีขึ้น การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนจะส่งผลต่อพฤติกรรมลดปริมาณมูลฝอยได้ดี

ความตระหนักในการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความตระหนักในการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำในระดับปานกลาง แต่สังเกตค่าเฉลี่ยก็ค่อนข้างเกือบสูง สามารถอธิบายได้ว่า การที่ประชาชนจะมีความตระหนักต่อการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำปานกลาง เกิดจากประชาชนได้ผ่านกระบวนการของการได้รับความรู้ความเข้าใจ หรือมีทักษะโดยผ่านประสบการณ์ ความเคยชินในการรับรู้ และการเอาใจใส่หรือการให้คุณค่ากับเรื่องของการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำ หรือการได้มีโอกาสศึกษาเรื่องนี้ รวมถึงลักษณะหรือรูปแบบของปัญหามูลฝอยว่าจะสามารถสร้างการรับรู้ หรือความตระหนักมากเพียงใด สอดคล้องข้อมูลจากเทศบาลนครลำปาง กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลนครลำปาง)

ว่า ในรอบปีที่ผ่านมามูลฝอยที่เกิดขึ้นในเทศบาลนครลำปางมากขึ้นมีปริมาณมูลฝอยสูงกว่าปี 2547 ประมาณ 12 ตัน/วัน ซึ่งลักษณะทางกายภาพของมูลฝอยที่เก็บขนได้ ซึ่งองค์ประกอบหลักของตัวอย่างมูลฝอยจากชุมชนใน 3 อันดับแรก คือ พลาสติก แก้ว และกระดาษ ตามลำดับ ซึ่งทั้ง 3 เป็นมูลฝอยแห่งที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ เมื่อประชาชนได้เผชิญกับปัญหามูลฝอยที่เกิดขึ้นในกิจวัตรประจำวันทุกวันแล้ว ปัญหาเหล่านี้จะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความตระหนักที่จะนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำขึ้นมา ซึ่งสะท้อนจากความตระหนักของกลุ่มตัวอย่างในประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้ ประชาชนส่วนใหญ่จะมีความตระหนักว่าควรมีมาตรการให้ทุกบ้านแยกประเภทมูลฝอยก่อนทิ้งเพื่อการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ มีระดับค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุดจะเห็นได้ว่า ประชาชนต้องการให้มีมาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหามูลฝอย และมีความเห็นว่าในทางปฏิบัติแล้วควรมีมาตรการมาใช้ควบคุมในเรื่องของการให้ทุกบ้านแยกประเภทมูลฝอยก่อนทิ้งแต่เนื่องจากการกำหนดนโยบายและกฎระเบียบเป็นการใช้มาตรการทางกฎหมาย เป็นการออกกฎหมายจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาด พ.ศ. 2535 เช่น มาตรา 31 บัญญัติไว้ว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งสิ่งใดๆ ลงบนถนน” หรือ พ้นรถโดยสาร หรือทิ้งมูลฝอยในสถานสาธารณะ นอกถนน หรือที่ราชการส่วนท้องถิ่นได้จัดไว้ แต่ถึงอย่างไรก็ยังไม่มีการออกกฎหมายที่ใช้บังคับให้ผู้ที่เกี่ยวข้องแยกมูลฝอยและนำมูลฝอยหรือวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ซ้ำ หรือ แปรรูปใหม่อย่างจริงจัง (กรมควบคุมมลพิษ , 2545)

แม้ว่าจะมีการกำหนดมาตรการที่ชัดเจนก็ตาม การบังคับใช้กฎระเบียบในการลงโทษผู้ก่อให้เกิดปัญหามูลฝอยยังไม่มีประสิทธิผลเท่าที่ควร และยังไม่มี การปฏิบัติอย่างจริงจัง เพราะประชาชนส่วนใหญ่แทบจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการออกกฎระเบียบ ดังนั้น การออกกฎระเบียบลงโทษผู้ก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยควรมีการสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีบทบาท และเข้าร่วมกับการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ธนาพร ประสิทธิ์นราพันธุ์ (2544) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือนโยบายต้องอาศัยการยอมรับและการมีส่วนร่วมจากประชาชน และการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย

ประเด็นรองลงมา มีความตระหนักว่าการนำมูลฝอยแห่งกลับมาใช้ซ้ำควรเริ่มให้มีการคัดแยกมูลฝอยจากครัวเรือน จะเห็นได้ว่าประชาชนให้ความสำคัญในการคัดแยกประเภทมูลฝอยก่อนทิ้ง เพื่อการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่เป็นการช่วยลดปัญหาด้านมลพิษที่เกิดจากมูลฝอยในครัวเรือน และชุมชน เพื่อให้ทางเทศบาลสามารถจัดเก็บขนมูลฝอยได้ง่าย และปริมาณมูลฝอยในครัวเรือนและชุมชนลดลง ทำให้ดูสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา

ของ S.A. Chung and C.S. Poon (1994) ได้ศึกษาในเรื่องทัศนคติของประชาชนชาวฮ่องกงเกี่ยวกับการนำขยะกลับมาใช้ซ้ำ และการทำให้เกิดของเสียน้อยที่สุดจากบ้านเรือน (waste recycling and waste minimization) สรุปสาระของงานวิจัยได้ว่า คนส่วนใหญ่สนับสนุนการแยกขยะ และได้แยกขยะออกเป็น 2 ประเภท คือขยะหมุนเวียน และขยะทั่วไป เพราะบ้านหรือครัวเรือนคือสถานที่แรกที่ประชาชนจะมีกิจกรรมการใช้ชีวิตประจำวันมากที่สุด ถ้ามีการเริ่มต้นคัดแยกขยะเพื่อนำมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ย่อมเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี

ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับถัดมา คือ ประชาชนมีความตระหนักว่าควรมีการรณรงค์อย่างจริงจังเกี่ยวกับการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำ แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่เอาจริงจังกับเรื่องของการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำอย่างจริงจัง ดังนั้น ควรแจ้งข้อมูลในเรื่องนี้ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีกิจกรรมที่รณรงค์ส่งเสริมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำ เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในสังคม เช่น จัดนิทรรศการให้ความรู้เกี่ยวกับการแยกมูลฝอย ประโยชน์ของการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนช่วยกันนำมูลฝอยแห้งแต่ละชนิดกลับมาใช้ซ้ำ มีการส่งเสริมบทบาทของคนในครอบครัวให้ช่วยกันลดปริมาณมูลฝอย เพื่อเป็นการจูงใจ และเป็นการสร้างความตระหนักให้แก่ประชาชนมีพฤติกรรมในการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำเพิ่มมากขึ้น

พฤติกรรมกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำ

จากการสังเกตและสอบถามเพิ่มเติมนอกเหนือจากแบบสอบถามแล้ว ผู้ศึกษายังได้ค้นพบว่าประชาชนในเขตเทศบาลฯ มีพฤติกรรมกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ประโยชน์ซ้ำที่ผู้ศึกษาไม่ได้ยกตัวอย่างไว้ในแบบสอบถาม เช่น การล้างถังพลาสติกผงซักฟอกขนาดใหญ่มาใส่ของเก็บหรือใส่มูลฝอยภายในบ้าน ขวดแก้ว ขวดกาแฟโพลีคาร์บอเนตล้างแล้วนำกลับมาใส่ เกลือ น้ำตาล หรือเครื่องปรุงอื่นๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมด้านการนำมูลฝอยไปประยุกต์ใช้กับสิ่งของอื่นๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ด้านอื่นที่ไม่คงสภาพเดิม เช่น การนำกระสอบป่านมาตัดแบ่ง เพื่อเย็บเป็นถุงใส่ข้าวเปลือกแช่น้ำให้ข้าวออกนำไปหว่านปลูกข้าว การนำขาเก้าอี้โครงเหล็กมาวางตั้งขยะให้ยกสูงขึ้น เป็นต้น

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่า การที่กลุ่มตัวอย่างซึ่งประชาชนในเขตเทศบาลนครลำปาง ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นผลเนื่องมาจากที่มีทั้งเหตุผลสนับสนุน และเหตุผลที่ขัดแย้งต่างๆ ดังนี้

เหตุผลสนับสนุนพฤติกรรมกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำ อาจเป็นเพราะประชาชนอยู่ในช่วงภาวะเศรษฐกิจถดถอย และเป็นช่วงที่ค่าครองชีพค่อนข้างสูง ลักษณะการแสดงออกของพฤติกรรมเป็นการแสดงออกด้วยความเคยชินจากการปฏิบัติในชีวิตประจำวันภายใต้สภาพแวดล้อม

รอบตัว เศรษฐกิจที่ย่ำแย่ทำให้เกิดความสับสนด้านการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ทำให้ประชาชนได้รับอิทธิพลส่งผลทำให้ประชาชนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีการนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่ไม่จำเป็นลง สอดคล้องกับแนวคิดของ พีระพงศ์ บุญศิริ (2536, อ้างใน ลักษณะพรรณ สามล , 2545) ไว้ว่า พฤติกรรม(Behavior) คือการกระทำหรือการแสดงออกของมนุษย์ ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อการอยู่รอด ซึ่งมีความต้องการทางด้านจิตใจเป็นตัวเสริม เช่น มีการปฏิบัติการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ประโยชน์ซ้ำเพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย และเพื่อการอยู่รอดในวิถีชีวิตประจำวัน หรืออีกเหตุผลหนึ่งอาจเป็นเพราะว่ากลุ่มสังคมชุมชนที่ประชาชนเหล่านี้อาศัยอยู่มีพฤติกรรมการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำเพียงบางพฤติกรรม ซึ่งอาจส่งผลต่อพฤติกรรมของประชาชนให้ปฏิบัติคล้ายตามเพียงเท่าที่ได้รับรู้หรือเคยทำกันสืบต่อกันมาเท่านั้น

นอกจากนั้นแล้ว เมื่อประชาชนทราบถึงปัญหามูลฝอยที่นับวันยิ่งเพิ่มมากขึ้น และเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังต้องสูญเสียทรัพยากรไปจำนวนมาก ทำให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้จึงมีการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำเพื่อเป็นการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ สอดคล้องกับแนวคิดของ มนต์ สุวรรณ (2525) ว่า ความตระหนักเป็นการรู้ที่ประจักษ์ชัด หรือรู้อย่างชัดเจน และเมื่อนำมาใช้กับทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ซึ่งมองในลักษณะของการรู้จริง การมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และความซาบซึ้งในเรื่องที่สนใจว่า สิ่งใดถูก สิ่งใดผิด โดยรวมถึงการมีความรัก ความห่วงใย การมีความวิตกกังวล การมีความห่วงใยในสิ่งที่เป็นผลกระทบต่อชีวิต ความเป็นอยู่ และประโยชน์ของตนเองและสังคมส่วนรวม

ส่วนเหตุผลที่อาจทำให้มีพฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำน้อย อาจเนื่องจากเศรษฐกิจในปัจจุบันเป็นที่รู้กันว่าตกต่ำ ประชาชนส่วนใหญ่มีการนำมูลฝอยแห้งที่ยังคงสภาพไปขายมากกว่าที่จะนำกลับมาใช้ซ้ำ อีกทั้งยังมีรถรับซื้อของเก่ามารับซื้อถึงบ้าน มีความสะดวกสบายมากกว่า ปัจจุบันคนส่วนใหญ่ทำงานนอกบ้านจึงไม่ค่อยมีเวลาที่จะนำมูลฝอยมาประดิษฐ์เป็นของใช้ในบ้าน สังเกตจากข้อคำถามที่ว่า การนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำเป็นการสร้างรายได้ มีค่าเฉลี่ยระดับสูง อีกทั้งยังเป็นการเสียเวลา ทำให้พฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำไม่ค่อยจะเกิดขึ้นกับคนในเขตเทศบาล เท่าใดนัก

นอกจากนั้นแล้วยังขาดสิ่งกระตุ้น ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ รณรงค์ให้แนวคิด วิธีการ ประโยชน์ของการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำ แนะนำให้ความรู้ เรื่องของการรับรู้ถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำ แม้จะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีมูลค่า แต่ก็มีคุณค่าและช่วยลดปัญหาปริมาณมูลฝอย และรักษาสิ่งแวดล้อม

อีกทั้งประชาชนยังมีความคิดว่า ผลผลิตภักดิ์ที่ได้จากการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำต้องมีคุณสมบัติที่สามารถตอบสนองของความต้องการของตนเองได้ และปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์พบว่า คุณภาพยังไม่ดีเท่าที่ควร ไม่มีประสิทธิภาพ และไม่ได้มาตรฐาน สืบเนื่องจากข้อคำถามที่ว่า ของใช้ที่ได้จากการนำกลับมาซ้ำไม่มีประสิทธิภาพเท่ากับการซื้อของใหม่มาใช้ มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง

อีกเหตุผลหนึ่ง คือ ประชาชนในเขตเทศบาลฯ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง รับราชการ หรือ ธุรกิจส่วนตัว ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์ที่มาประยุกต์ใช้กับมูลฝอยที่ยังคงคุณค่า เพราะคิดว่าของใช้ที่ได้จากการนำกลับมาซ้ำไม่มีประสิทธิภาพเท่ากับการซื้อของใหม่มาใช้ หรือ คิดว่าการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก ทำให้มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง แต่หากลองไปเก็บข้อมูลในชุมชนที่มีการทำสินค้า OTOP อาจจะได้ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมที่มากก็ได้ เพราะคนในชุมชนที่มีการทำสินค้า OTOP จะมีการนำของใช้มาประยุกต์ใช้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น ภาครัฐและเอกชนควรให้ความร่วมมือกันรณรงค์ในเรื่องของการลดปริมาณมูลฝอยอย่างต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรม ช่วยกันประชาสัมพันธ์และปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหามูลฝอย และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้แทรกซึมเข้าไปในความคิดและค่านิยมในการช่วยกันรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลให้พฤติกรรมกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำอยู่ในระดับที่เหมาะสมมากขึ้นต่อไป

หรืออาจเนื่องมาจากพฤติกรรมกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำที่ผู้ศึกษาเลือกนำมาศึกษา เป็นพฤติกรรมที่ไม่มีความจำเป็นในชีวิตประจำวัน หรือเป็นพฤติกรรมที่ประชาชนในเขตเทศบาลฯ ส่วนใหญ่ไม่สามารถปฏิบัติได้ เช่น นำเศษเหล็กมาเป็นสินค้า OTOP หรือ นำขวดพลาสติกมาประดิษฐ์เป็นงานฝีมือ

และอาจมีสาเหตุมาจากสภาพสังคมที่เกิดจากการขยายตัวของเมือง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลฯ ส่วนใหญ่ต้องมีการออกไปทำงานหรือเรียนหนังสือ ทำให้ไม่มีเวลาในการดูแลเอาใจใส่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยมากนัก แม้ว่าจะมีความรู้ความเข้าใจเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่มีประสิทธิภาพก็ตาม รวมทั้งวิถีการดำเนินชีวิต และการจัดการขยะมูลฝอยเป็นไปด้วยความเคยชิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในการเสนอวิธีการจัดการมูลฝอย เนื่องจากประชาชนโดยส่วนใหญ่ต่างคิดว่า การจัดการหรือการกำจัดขยะมูลฝอยเป็นหน้าที่เฉพาะของรัฐไม่ใช่หน้าที่ของตน และวิธีการในการจัดการขยะมูลฝอยส่วนใหญ่ เป็นแนวทางจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและนำเสนอให้ประชาชนปฏิบัติตามมากกว่าการเสนอแนวทางจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา

ของ วิชัย ลักษณะรุจิ (2541) พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยภายในชุมชน และตระหนักต่อปัญหาขยะมูลฝอย จะเป็นส่วนสำคัญในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการพัฒนาชุมชนในอดีตได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของบุคคลภายนอกชุมชน โดยไม่ได้คำนึงถึงความสามารถของคนในชุมชนและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง จึงทำให้การพัฒนาล้มเหลวขาดประสิทธิภาพ ต่อมาจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้คำนึงถึงพลังชุมชน และยึดประชาชนในพื้นที่เป็นที่ตั้ง ประชาชนจะต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วมและเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมของประชาชน จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้องตรงตามสาเหตุของปัญหา

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาอาจมีส่วนทำให้ประชาชนมีพฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะการที่ประชาชนตอบคำถามจากแบบสอบถามมีทั้งด้านบวก และด้านลบ แสดงให้เห็นว่าประชาชนก็ยังพอให้ความสำคัญกับการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำอยู่บ้าง พฤติกรรมจึงออกมาในระดับที่ไม่มากและไม่บ่อยเกินไป

การเปรียบเทียบพฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำระหว่างประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน

ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนด้าน อายุ และระดับการศึกษา มีผลให้เกิดพฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำแตกต่างกันโดยประชาชนที่มีอายุน้อยกว่าจะมีพฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำได้มากกว่าประชาชนที่มีอายุมากกว่า และ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่สูงจะมีพฤติกรรมการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำ

อธิบายได้ว่า ภายใต้สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบันจะมุ่งเน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และจะพบได้ว่ากลุ่มคนที่มีอายุในช่วง 26-35 ปี มีพฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำได้ดีกว่า กลุ่มอายุอื่น เนื่องจากวัย 26-35 ปี จะเป็นวัยผู้ใหญ่ หรือวัยทำงาน จัดได้ว่าเป็นช่วงอายุที่มีความตื่นตัวมากที่สุด และอาจเพิ่งจบการศึกษามาได้ไม่นานมักจะสนใจ และเห็นความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อม มีความรู้เกี่ยวกับปัญหาการจัดการมูลฝอยได้ เป็นกลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับการฝึกอบรม เรียนรู้จาก บ้าน หรือสถาบันการศึกษา ซึ่งการศึกษาทำให้บุคคลช่วงวัยทำงานมีความมั่นใจที่จะป้องกัน และช่วยแก้ไขปัญหามูลฝอยได้ เนื่องจาก ประสบการณ์และความรู้ที่ได้รับของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน อีกทั้ง ในอดีตปัญหาเรื่องของมูลฝอยยังไม่รุนแรงการศึกษาในอดีตจึงยังไม่มีแผนการสอนที่มีการสอดแทรกเนื้อหาเรื่องสิ่งแวดล้อมเท่าใดนัก แต่สถาบันการศึกษาสมัยใหม่พยายามที่จะส่งเสริมมุ่งเน้น สอดแทรกวิชาด้านสิ่งแวดล้อมด้านมูลฝอยเพื่อปลูกฝังความตระหนัก และจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำให้ผู้ที่ผ่านการศึกษาเช่น วิชา สิ่งแวดล้อม

ศึกษา จะได้รับรู้ และเรียนรู้ ให้มีการแก้ไขปัญหาได้ ซึ่งระดับการศึกษาที่แตกต่างกันย่อมแสดงถึงการมีเนื้อหาหลักสูตร ตลอดจนการเรียนการสอนที่เข้มข้นแตกต่างกัน อีกทั้งคนที่เรียนในระดับที่สูงขึ้น ย่อมมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับประเภทและชนิดของมูลฝอย รวมถึงวิธีการคัดแยกเพื่อนำกลับมาใช้ซ้ำได้มากขึ้น จึงนำความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งประสบการณ์ที่ได้พบเห็นจากแบบอย่างในครัวเรือน จากสถาบันการศึกษา หรือแม้กระทั่ง สื่อต่างๆ มาทดลองปฏิบัติในรูปของพฤติกรรมหรือนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำ สอดคล้องกับแนวคิดของ ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520) เชื่อว่าพฤติกรรมได้มาจากการฝึกฝน และการเรียนรู้ พฤติกรรมของมนุษย์จะมีลักษณะของสัญชาตญาณน้อยลง แต่จะเกิดวุฒิภาวะ การฝึกฝนและการเรียนรู้มากขึ้น กล่าวโดยสรุปคือ ยิ่งฝึกฝน และเรียนรู้มากเท่าไร พฤติกรรมที่เกิดจากสัญชาตญาณจะน้อยลง แต่พฤติกรรมที่เกิดจากวุฒิภาวะ การฝึกฝน และการเรียนรู้มากขึ้น พฤติกรรมเป็นผลมาจากการเลือกสรรปฏิบัติที่เหมาะสมที่สุดในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า มีจุดหมายปลายทางที่แน่นอน ดังนั้น ระดับการศึกษาของประชาชนที่แตกต่างกันจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อพฤติกรรมหรือนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำของประชาชน โดยความตระหนักจะเกิดขึ้นได้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการรับรู้และเรียนรู้จากสิ่งเร้าและประสบการณ์เดิมในสิ่งแวดล้อมที่บุคคลอยู่ และนำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอด การเรียนรู้และความตระหนักของมนุษย์ที่จะเลือกปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมต่อไปตามลำดับ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าคนที่มีการศึกษาน้อยจะไม่มีพฤติกรรมหรือนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำ หรือไม่มีจิตสำนึกที่ดี ในการจัดการปัญหามูลฝอย เพียงแต่ว่าบทบาทที่แสดงออกมาอาจไม่เด่นชัด และอาจจะยังไม่ได้รับความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องของปัญหามูลฝอยจึงคิดว่ามีพฤติกรรมหรือนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำได้ไม่มากเท่าไร

ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้ต่อเดือน แหล่งที่พักอาศัย และประเภทที่อยู่อาศัย ไม่มีผลต่อพฤติกรรมหรือนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. พฤติกรรมหรือนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำไม่จำกัดว่าจะต้องมีรายได้มากหรือน้อย หรือว่า มีแหล่งที่พักอาศัยอยู่ที่ไหน หรือว่า มีประเภทที่พักอาศัยเป็นแบบใด แต่ขึ้นกับว่าเป็นความชอบ และความพร้อมของแต่ละบุคคล อีกทั้งความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและมีจิตสำนึกที่จะให้ความสำคัญในการลดปริมาณมูลฝอย

2. อาจเนื่องมาจากคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ เช่น ผลิตภัณฑ์ด้วยคุณภาพไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ได้มาตรฐาน ฯลฯ แม้ว่าจะมีรายได้ต่อเดือนน่าจะเป็นปัจจัยบีบคั้นที่ทำให้ผู้ที่มีรายได้น้อยควรมีพฤติกรรมหรือนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำมากก็ตาม

3. ในสภาพความเป็นจริงแต่ละครอบครัวก็จะประสบกับปัญหาการจัดการมูลฝอยภายในครัวเรือนเหมือนกัน การที่ประชาชนจะมีรายได้มากหรือน้อยก็จะมีพฤติกรรมที่ไม่แตกต่างกัน เพราะพฤติกรรมการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำมีอิทธิพลมาจากจิตใจของแต่ละบุคคลในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม และรายได้ของประชาชนในเขตเทศบาลฯ ก็มีรายได้ประจำกันอยู่แล้วมีความเป็นอยู่ในระดับที่ดี จึงทำให้คิดว่าการที่จะนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำจะเป็นการสร้างรายได้ให้แต่ก็คงไม่มากพอที่จะสามารถยึดทำเป็นอาชีพหลักได้

4. อาจเพราะว่าพื้นที่ในเขตเทศบาลฯ จะได้รับการบริการการเก็บขนมูลฝอย และวิธีการเก็บขนมูลฝอยของพนักงานโดยเทศบาลฯ มีนโยบายว่าจ้างจากบริษัทเอกชนให้เข้ามาบริการเก็บขนมูลฝอย ซึ่งอยู่ภายใต้กฎ ระเบียบของเทศบาลฯ ทุกครัวเรือนจะได้รับบริการที่เหมือนกัน เพราะนอกจากเทศบาลฯ จะส่งเสริมและสนับสนุนการร่วมมือการแก้ไขปัญหามูลฝอยที่เกิดขึ้นแล้วยังจัดกิจกรรมเพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมรักษาสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น และลดพฤติกรรมการทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมร่วมกันปลูกต้นไม้ในวันสำคัญฯ ส่งเสริมการนำมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ สนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์อย่างเต็มที่ ได้แก่ ถังขยะสำหรับแยกประเภทมูลฝอย เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนมีความพร้อมและจิตสำนึกที่จะร่วมมือคัดแยกมูลฝอยด้วยความสมัครใจ โดยสำนึกและตระหนักถึงคุณค่า ประโยชน์ของการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำ

พฤติกรรมการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำของประชาชนในการศึกษาครั้งนี้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ควรได้รับการสนับสนุนให้ประพฤติปฏิบัติต่อไป โดยเฉพาะการนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) นอกจากเป็นการสร้างคุณค่าใหม่ให้แก่มูลฝอยแล้วยังเป็นการสร้างงาน ช่วยสร้างรายได้ และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น พฤติกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อการลดปริมาณมูลฝอยในครัวเรือน และชุมชน ซึ่งส่งผลให้เทศบาลไม่ต้องแบกรับภาระในการกำจัดมูลฝอยด้วย และยังสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักและความร่วมมือกันในการนำทรัพยากรมาใช้หมุนเวียนอย่างคุ้มค่า เป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรและพลังงานที่จะนำมาผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ได้อย่างมหาศาล ที่สำคัญคือเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า และเป็นอีกหนทางหนึ่งในการจรรโลงทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนต่อไป

ความสัมพันธ์ระหว่าง ความตระหนัก กับ พฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำ

ความตระหนักในปัญหามูลฝอย กับ พฤติกรรมด้านการนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ คงตามวัตถุประสงค์เดิม และ พฤติกรรมด้านการนำมูลฝอยกลับมาใช้โดยเปลี่ยนวัตถุประสงค์การใช้ประโยชน์ด้านอื่น มีความสัมพันธ์กับในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยพบว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า ความตระหนักในปัญหามูลฝอยกับพฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำของประชาชน มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำกันในเชิงบวก สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งมศักดิ์ ยะใหม่วงศ์ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่องความรู้และความตระหนักที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัย จังหวัดน่าน พบว่า ความตระหนักมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าเจ้าหน้าที่ที่มีความตระหนักในปัญหามูลฝอยอยู่ในระดับดี เจ้าหน้าที่ก็จะมีแนวโน้มในการจัดการมูลฝอยอยู่ในระดับดีด้วย แต่หากเจ้าหน้าที่มีความตระหนักอยู่ในระดับต่ำก็จะทำให้เจ้าหน้าที่มีการจัดการมูลฝอยอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ดีตามไปด้วย สามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมคือปฏิกิริยาต่างๆ ที่บุคคลแสดงออกทั้งภายนอกและภายในบุคคล ทั้งที่สังเกตได้และสังเกตไม่ได้ ซึ่งแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม ทั้งนี้การรับรู้ทางสังคมมีอิทธิพลสูงอย่างมากต่อพฤติกรรมของบุคคล เพราะเมื่อประชาชนได้รับรู้ทางสังคมมาอย่างไร แล้วสังคมเป็นประสบการณ์จนเกิดเป็นความรู้สึกต่อสถานการณ์อันอาจเกิดจากปัญหามูลฝอย ก็จะแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการรับรู้ทางสังคมมาเช่นนั้น ด้วยเหตุนี้การแสดงผลพฤติกรรมของประชาชนจึงเป็นผลมาจากการเรียนรู้ผ่านสิ่งเร้าต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Carter V. Good, 1973 (อ้างในลักษณะ ภู่ว่าง, 2546) กล่าวว่า ความตระหนักจึงเป็นผลของกระบวนการทางปัญญา กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้า หรือรับสัมผัสจากสิ่งเร้าแล้วเกิดการรับรู้ขึ้นแล้วจะนำไปสู่การเกิดความเข้าใจในสิ่งเร้า นั้น และนำไปสู่การเรียนรู้เป็นขั้นตอนต่อไป และเมื่อบุคคลเกิดมีความรู้ในสิ่งนั้นแล้วก็จะนำไปสู่ความตระหนักในที่สุด ซึ่งทั้งความรู้และความตระหนักจะนำไปสู่การกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า นั้นๆ ต่อไป

อีกสาเหตุอาจเนื่องมาจากการสังเกตค่าเฉลี่ย (Mean) จะเห็นได้ว่า ความตระหนักในปัญหามูลฝอยมีมากกว่าพฤติกรรม จากผลการวิจัยดังกล่าวมีข้อสังเกตว่า อาจเกิดขึ้นเนื่องจากข้อคำถามในแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อคำถามที่เป็นการสุ่มเลือกพฤติกรรมบางอย่างขึ้นมา อาจเป็นพฤติกรรมที่ไม่ได้ครอบคลุมหรือไม่ได้เป็นพฤติกรรมที่ประชาชนส่วนใหญ่อาจไม่ได้กระทำในชีวิตประจำวัน เช่น ข้อคำถาม การนำเศษเหล็กมาเป็นสินค้า OTOP หรือ การนำขวด

พลาสติกมาประดิษฐ์เป็นงานฝีมือ ซึ่งคนส่วนใหญ่ไม่เคยกระทำเลย หรืออีกนัยหนึ่งประชาชนไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรมในแบบสอบถาม แต่เคยนำมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำในรูปแบบอื่นๆ ที่ผู้วิจัยไม่ได้ถามในแบบสอบถามจึงกลายเป็นว่าประชาชนไม่มีพฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำเลย จึงเป็นผลให้มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำมากเช่นกัน และอีกเหตุผลหนึ่งอาจเป็นเพราะการที่ประชาชนมีความตระหนักในปัญหามูลฝอย แต่อาจไม่นำไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวันก็ได้ โดยประชาชนอาจมีความตระหนักที่เกิดจากการได้รับการจัดกิจกรรมทางสังคม หรือเกิดจากอิทธิพลของสื่อมวลชนต่างๆ แต่ประชาชนอาจจะไม่ประสบกับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมเหล่านั้นด้วยตนเอง จึงทำให้โอกาสที่ประชาชนจะได้ลงมือปฏิบัติการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำน้อยมาก จากเหตุผลเหล่านี้จึงทำให้ความตระหนักในปัญหามูลฝอยของประชาชนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำอยู่ในระดับต่ำ

รายละเอียดในส่วนความสัมพันธ์ของความตระหนักในการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำ กับ พฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำ ปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง ความตระหนักในการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำ กับ พฤติกรรมด้านการนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์คงตามวัตถุประสงค์เดิม มีความสัมพันธ์กับในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.317 ซึ่งถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง แสดงว่าประชาชนมีความตระหนักในการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำในระดับปานกลาง ประชาชนก็จะมีพฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำในระดับปานกลางเช่นกัน เมื่อความตระหนักดีย่อมส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ดีเช่นกัน สอดคล้องกับกับแนวคิดของซูเมธ เคียวอิสเรศ (2527) ซึ่งกล่าวว่า พฤติกรรมคือ กิริยาอาการที่แสดงออกหรือปฏิกิริยาโต้ตอบที่เกิดการรับรู้ ขึ้นเมื่อเผชิญกับสิ่งเร้า แรงจูงใจ ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับผลของพฤติกรรมและการประเมินคุณค่าตามความเชื่อ ซึ่งจะออกมาจากภายนอกหรือภายในร่างกายก็ได้ ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์กระทำหรือรู้สึก ผู้อื่นจะเห็นหรือไม่เห็นก็ตาม ถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมทั้งสิ้น ดังนั้นกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ พฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำเพื่อไม่ให้เกิดปัญหากระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมจึงเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความตระหนักและจิตสำนึกในเรื่องของผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์และสิ่งแวดล้อมของประชาชนที่เกิดจากการรับรู้ความเชื่อ และประสบการณ์ที่ได้รับ ซึ่งเป็นเหตุผลในพฤติกรรมที่ได้กระทำไป

และเมื่อพิจารณาคุณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จะเห็นได้ว่าค่าระหว่างความตระหนักในการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำกับพฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำจะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มากกว่า ค่าของความตระหนักในปัญหามูลฝอยกับพฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับ

ใช้ซ้ำ กล่าวคือ ประชาชนจะให้ความสำคัญในความตระหนักเรื่องของการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำมากกว่า ความตระหนักในปัญหามูลฝอย อาจเป็นเพราะปัญหามูลฝอยเป็นปัญหาที่รุนแรงและมีผลกระทบต่อตนเองและประเทศชาติก็จริง แต่ลำพังตัวประชาชนเองก็ไม่อาจจะแก้ไขปัญหามูลฝอยได้ทั้งหมด จึงมีความคิดที่จะช่วยลดปัญหาได้เพียงบางส่วนในเรื่องของพฤติกรรมตนเองเท่านั้น ดังนั้น การนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำจึงเป็นอีกหนทางหนึ่งที่ประชาชนจะมีส่วนในการช่วยลดปริมาณมูลฝอยลงได้

การลดปริมาณมูลฝอยนั้น เกิดจากแนวความคิดที่จะทำให้สิ่งที่เป็นมูลฝอยนั้นกลับมามีโอกาสได้ใช้ซ้ำอีก หรือได้แปลงเพื่อใช้ใหม่ อันเป็นการขยายเวลาการใช้ของผลิตภัณฑ์ให้ยาวนานขึ้น ซึ่งย่อมสะท้อนถึงผลที่จะตามมาคือ ผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วจะถูกทิ้งให้เป็นมูลฝอยลดน้อยลง โดยประชาชนจะมีการแยกมูลฝอยก่อนทิ้ง เพื่อให้ได้มูลฝอยที่สามารถจะนำไปใช้ประโยชน์ได้ใหม่ ซึ่งก็พิสูจน์มาแล้วว่าสามารถทำให้มูลฝอยลดลงไปได้บ้าง แต่เนื่องเพราะบริบทของประชาชนในเขตเทศบาลฯ ยังไม่คุ้นเคย ไม่รู้จักกันดี กับการลดปริมาณขยะด้วยการคัดแยกขยะเพื่อนำไปสู่การ Reuse และการจัดการที่จะมีประสิทธิภาพทำให้สามารถลดปัญหาปริมาณมูลฝอยได้ทั้งหมด นั้น จำเป็นที่จะต้องมีรูปแบบการจัดการที่เหมาะสม โดยมีมาตรการต่างๆ ที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำรูปแบบการจัดการมูลฝอยไปใช้ประโยชน์ใหม่ได้อีก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1.1 ภาครัฐและเอกชนควรให้ความร่วมมือกันรณรงค์ในเรื่องของการลดปริมาณมูลฝอยอย่างต่อเนื่อง เช่น มีการจัดกิจกรรม การณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนช่วยกันนำมูลฝอยแห้งแต่ละชนิดกลับมาใช้ซ้ำ ให้ทราบถึงคุณค่าของการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำ โดยให้ทราบถึงคุณค่า ประโยชน์ที่จะได้รับในทางสิ่งแวดล้อมและสังคม ผลดี และผลเสียของการจัดการมูลฝอย มีการส่งเสริมบทบาทของคนในครอบครัวให้ช่วยกันลดปริมาณมูลฝอย เพื่อให้แทรกซึมเข้าไปในความคิด และปลูกฝังค่านิยมในการช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม

1.2 มีการส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนได้มีบทบาท โดยการมีส่วนร่วมในขบวนการจัดการมูลฝอยในเขตเทศบาลฯ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรมเสริมสร้างความรู้ในเรื่องการมีส่วนร่วมและแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างสม่ำเสมอ เช่น รณรงค์ให้ประชาชนมีการคัดแยกมูลฝอยนำกลับมาใช้ประโยชน์ซ้ำ เช่น กระดาษ พลาสติก แก้ว และโลหะ

1.3 ควรมีการส่งเสริม ให้มีองค์กรหรือหน่วยงานที่จะเป็นตัวสนับสนุนให้มีการนำ
มูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำอย่างจริงจัง และสนับสนุนผลิตภัณฑ์ที่ได้จากวัสดุการนำมูลฝอยกลับ
มาใช้ซ้ำ (Reuse) เช่น มีการประกวดความคิดสร้างสรรค์การนำมูลฝอยมาใช้ประโยชน์อยู่เป็น
ประจำทุกปี หรือมีหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดหาสถานที่แสดงผลผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการนำมูลฝอยกลับ
มาใช้ซ้ำ หรือ ให้มีกิจกรรม/โครงการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ เช่น โครงการธนาคารวัสดุ
เหลือใช้ โครงการร้านค้าสินค้ารีไซเคิล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานศึกษาครั้งต่อไป

จากการศึกษาความตระหนักในปัญหาการจัดการมูลฝอยกับพฤติกรรมการนำมูลฝอย
แห้งกลับมาใช้ซ้ำของประชาชนในเขตเทศบาลนครลำปางนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่าในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงพฤติกรรมด้านอื่นๆ เช่น พฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอย
ก่อนทิ้ง พฤติกรรม การซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมการอุปโภคและบริโภค พฤติกรรม
การทิ้งมูลฝอยที่อาจส่งผลกระทบต่อปริมาณมูลฝอย ซึ่งจะทำให้ได้ภาพที่สมบูรณ์เกี่ยวกับมูลฝอย
มากยิ่งขึ้น

2.2 ควรทำการศึกษาโดยขยายขอบเขตการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชน
ในพื้นที่อื่น หรือพื้นที่ที่มีปัญหาเรื่องของมูลฝอย เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้ง
กลับมาใช้ซ้ำของประชาชนในแต่ละพื้นที่ ผลการศึกษาจะได้แตกต่างกันออกไป

2.3 ควรมีการศึกษาโดยการขยายขอบเขตประเด็นที่เกี่ยวข้องกับมูลฝอยในด้าน
อื่นๆ เช่น การรักษาความสะอาด การลดปริมาณการทิ้งมูลฝอย วิธีการกำจัดมูลฝอยแต่ละชนิด
ในชุมชน การคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้ง การจัดทำแผนการจัดการมูลฝอย การศึกษาผลกระทบของ
ปัญหามูลฝอย เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ ครบถ้วน สมบูรณ์มากที่สุด